

FOC NOU

AL SERVEI DE CATALUNYA

REDACC O i ADMINISTRACIO : Carrer de Metz, 48

C. C. P. TOULOUSE 377.32

TOLOSA DEL LLENGUADOC

EDITORIAL

REMEMBER

S ABEM que dintre de pocs dies el Govern de la República Francesa promulgarà un Estatut dels Exiliats. La condició d'exiliat, sempre agradaida pel que és troba en el cas d'haver-la d'acceptar, però sempre vexatoria en allò que es refereix a la condició i a la dignitat humana, passarà a la categoria de cosa morta i oblidada, i de record punyent i desagradable. Un mal somni que amb gust oblidarà tothom.

Lloèm la idea, lloèm el gest, lloèm la intenció. Ara bé, els exiliats catalans, i en aquest cas ens acompanyen tots els altres germans d'Ibèria, bascos, gallecs, valencians, castellans... no voldríem que això servis per a donar un estat de permanència a la nostra condició d'estrangers residents a la terra francesa. Enhorabona que se'ns atorguin els drets i garanties inherents a la personalitat i dignitat humanes. És un gest que mai agrairèim prou, però que és recordi que la nostra situació és de pas, que els nostres ulls i el nostre cor, per a nosaltres catalans, veuen i senten en català, i que és a Catalunya on volèm tornar ben aviat, tan aviat com sigui possible.

El nostre cas no té res de comú amb el cas dels russos blancs, pels quals fou també redactat un Estatut, donant-los el dret de permanència i de residència a la terra francesa. Nosaltres, després d'agrair com cal el gest que comentem, tenim el dret d'esperar que les Nacions Aliades (França n'és una d'elles) no oblidaran que cal enderrocar el règim vergonyós que pesa damunt de totes les terres d'Espanya. És un veritable escarni a les democràcies triomfants, que Franco i la seva « Falange Espanola Tradicionalista y de las J. O. N. S. », continuïn malmenant el nostre país i escarnint les més elementals llibertats humanes. Anglaterra, Estats Units, la U.R.S.S., França no poden consentir que els satèl·lits del feixisme alemany, segueixin opriment el país que fou el primer en donar la seva sang, per a la defensa dels pobles d'Europa.

Que no oblidin als que amenaçaven amb armar un milió d'homes per a la defensa de Berlín, els que organitzaven la tragi-comèdia de la Division Azul, els que recrutaven els treballadors de la Península per al nazisme alemany, i els hi forçaven imposant-los un treball miserable i uns jornals de fam. Anglaterra, Estats Units, U.R.S.S., França, REMEMBER!

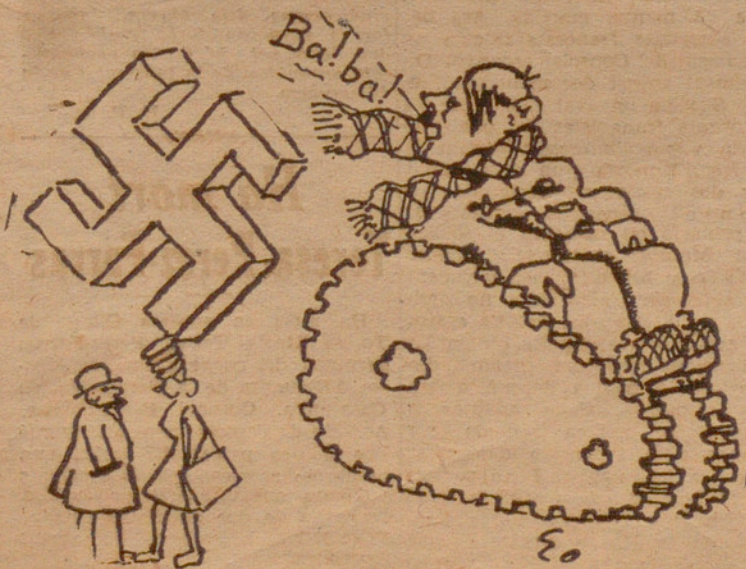
Quan Franco reconeix el Govern del General de Gaulle, no fa un acte de sinceritat, sino que s'ampara en un moviment instintiu de por i de defensa; el seu gest és exempt de tota gallardia i ho és també de tota lleialtat, (de lleialtat, naturalment, envers els seus amics d'abans, els seus amics avui en desgracia) el seu gest és innoble i és covard a la vegada. Si fos possible, que no ho és per fortuna de tots, retornar al règim d'abans, es llençaria als peus de Hitler com una nova Magdalena plorant, i demanaria perdó entre sanglots i sotrats d'histerisme.

Es simplement repugnant i odiós. Es per això, que en anunciant-se la promulgació d'un Estatut dels Exiliats, a la vegada que expressèim el nostre agraiement al Govern de la República, volèm fer viure el desig de tots els catalans i espanyols que frissen per tornar a la seva Pàtria. « FOC NOU » ha defensat sempre la tesi de que Franco curarà quan les Nacions Aliades ho vulguin. I bé, els republicans catalans i espanyols que han estat els primers a donar la seva sang, tenen el dret d'esperar i de creure que ja ha arribat el moment de dir les veritats a Franco i que nos és veuran abandonats en el moment de passar comptes. I l'hora de la liquidació final s'acosta.

Perquè el feixisme ho sap i ja no en té cap dubte, és perquè s'agafa com un naufrag a la darrera taula de salvació. Vol provar de salvar-se sigui com sigui, abandonant-ho tot, armes i bagatges. No té la valentia de morir dignament.

Anglaterra, Estats Units, U. R. S. S., França : REMEMBER!

REMEMBER! a tots els pobles d'Europa.

DE TANT CARRERAR ELS ALTRES AMB LA CREU MAMMADA, HA ACABAT PER GAMAR-SE ELL.

Intervius de « FOC NOU »

UNA CONVERSA AMB JOAN ALVAREZ DE LARA

President del Comitè Departamental d'Esquerra Republicana de Catalunya

De retorn del seu viatge a París, hem tingut ocasió de parlar amb el President del Comitè Departamental d'Esquerra Republicana de Catalunya, Joan Alvarez de Lara. Per a fer-lo parlar als lectors de FOC NOU, no tenim necessitat de recórrer a cap forma protocolària d'interviu periodístic. En tenim prou amb conversar una estona amb ell, i després tenir la indiscreció de comunicar-ho als nostres lectors.

Joan Alvarez de Lara és un home jove, format en els rengles del Cercle Republicà Federal de Sabadell, entitat que té una tradició gloriosa en la política catalana, i que havien consagrat els noms de Francesc i de Lluís Companys. Una de les coses que l'Alvarez guarda amb més il·lusió, és un carnet d'aquesta entitat datat a l'any 1929. Tenia anys.

En els primers números de FOC NOU publica una sèrie d'articles tractant de qüestions econòmiques sota el títol « L'endemà de la Pau ».

Després, davant la confusió política existent, ha exposat la seva coratjosa opinió en l'estudi titulat « Els Partits i Catalunya » que ha produït molt enrenou provocant reaccions necessàries per aclarir la situació política.

I sense cap més preàmbul nosaltres preguntem i ell respon :

.....
Tolosa, i els exiliats catalans que hi viuen, han tingut molta més intervenció de la que molta gent saben, en el moviment de la resistència francesa. En tindrem prou amb dir, que en els mateixos locals on està instal·lada avui la Secretaria d'Esquerra i la Redacció del nostre FOC NOU, és el mateix lloc on ens reunim en els temps de la clandestinitat diverses persones i dirigents de la resistència francesa en aquesta regió i entre ells el que avui és Cap Regional del Moviment lliberació, M. Bouconne, sota el nom suposat de Durand i amb una figurada representació d'ampolles buides. Aquest local rebé la visita de la Gestapo, i l'endemà de l'assassinat de l'abril Sorel, a les 7 del matí, la policia venia a buscar-me a casa, sota l'acusació de complicitat i ajut financer als terroristes. Pudeu ben creure que molts homes de l'Esquerra no dormien en aquelles èpoques, malgrat que quan els indiscrets demanaven que s'havia de fer, se'ls respongués dient-los que el moment no era propici i recomanant-los el màxim de prudència.

.....
Arribat el moment de l'alliberació de Tolosa sorgí espontàniament la idea d'editar un setmanari que, sense estar subjecte a cap disciplina de Partit, unís les voluntats i els anhels de tots els catalans nacionals. No cal dir que tot el nostre entusiasme fou posat al servei d'aquesta idea, perquè teníem plena confiança en els amics que es proposaven editar-lo, i perquè creïem que era realment el que calia fer per tal de fresar i fer viable el camí que ha de retornar-nos a la Pàtria enyorada. I ja sabeu tan bé com jo com va neixer FOC NOU. Cal recordar que la intenció de tots erà fer aparèixer el primer número el dia 11 de Setembre i lligor la seva aparició amb un acte públic que havia de celebrar-se a la Ciutat de Tolosa. Però l'autorització per al miting ens fou denegada perquè, « en 1714, Catalunya és trobava en guerra contra França ». Volèm recordar de passada que en 1714, a França no

manava el General de Gaulle, sino Lluís XIV. Per contra, al Comissariat de la Premsa trobàvem tota mena de facilitats — i una vegada més li fem patent el nostre agraiement — i el dia 11 de Setembre, apareixia el primer número de FOC NOU degudament autoritzat. El que no podíem preveure en aquells moments, és que el nostre setmanari tingués la gran acollida que ha tingut entre tots els catalans exiliats i França. Vosaltres sabeu tan bé com jo que es demanat i cercat a tots els reconcs de les terres de França i que avui, gracies a la normalització de les comunicacions, ja arriba a tot arreu. Les cartes d'encoratjament que arriben a FOC NOU, procedents de catalans de totes les tendències, són cada dia més nombroses i, moltes d'elles, emocionants.

.....
En la meua estada a París, he tingut ocasió de comprovar que la Solidaritat entre tots els catalans es gairebé un fet, i que si algunes diferències — de procediment, no pas d'ideals ens separaven — estàn a punt de desaparèixer del tot. Ja us haureu adonat de l'afinitat de criteris existent entre « Catalunya », de París, i FOC NOU; els articles d'ambdós setmanaris tenen molts punts de coincidència i si és aquesta una de les causes que ha contribuït a que l'últim número de Catalunya hagi estat incautat pels dirigents de U. N. E. Crec sincerament que la Solidaritat Catalana és un fet i que potser en aquests moments, virtualment ja existeix.

.....
« Crec que és molt interessant fer remarcar el fet i l'incert amb que la premsa de París ha tractat de les nostres qüestions. I cal remarcar

d'una manera particular, els editorials de « COMBAT », que tot-hom sap que redacta Albert Camús, i que FOC NOU tradueix i reproduïa un fragment d'un dels mes interessants, en el seu darrer número. Cal evidenciar, que les Nacions Aliades, tal com fa remarcar Albert Camús, en l'editorial de que us parlava, tinguin només « una sola política » perquè només es té « una sola paraula ».

.....
« I per acabar us diré que estem totalment d'acord amb el que escriu Adamastor a la « Fortnightly Review », de Londres, en un article titulat « Crepuscle de la Falange » : « Seria enganyar-se a un mateix, creure que l'adhessió d'individus no autoritzats i no representatius, dona el dret a una organització particular de parlar en nom d'altres agrupaments; això ens portaria a resultats desastrosos per al pèrvidre ».

.....
Avui us ha parlat un home de la generació dels 30 anys, d'aquesta generació que vol aportar a la política catalana el seu esperit combatiu i de lluita, i la seva fidelitat a la Pàtria, pensant, ara més que mai, en el novíssim renaxement espiritual de Catalunya amb una sola preocupació, cervir la veritat en un nou clima moral forjat de la comprensió meitua sense febleses i utilitzant un sentit pràctic que no oblidí però, els principis permanents d'ètica i de justícia.

.....
Creiem que els nostres lectors hauran trobat interessants aquestes declaracions, sobretot en allò que es refereix a la Solidaritat que ha d'existir entre tots els catalans, i que FOC NOU ve propugnant des del seu primer número. De cara a la Catalunya de demà, fem que siguin ben aviat una venturosa realitat.

25 NOVEMBRE 1944

41e Cap d'Any de la mort de Sabin de Arana

per E. P. de N.

va en molt tots els que havien estat fets fins aleshores i que havia de quedar com a punt de partida per altres estudis meritíssims que hom ha fet després — demostrà el que havia estat Euskadi en la seva vida interior i en les seves relacions internacionals. Cal insistir sobre aquesta qüestió perquè, encare que alguns ho desconeguin, i d'altres, adhuc coneixent-ho, ho neguin, és indubtable que el Poble Basc, quan era lliure, signà convenis amb altres països europeus.

.....
A Euskadi la seva vida interior estava muntada, políticament, com una Democràcia perfecta. Pel que fa referència a la seva economia, cal dir que les riqueses del país i el seu racional aprofitament asseguraven als bascos un benestar remarkable. I fou degut a l'esperit de rapinya d'alguns reis, reietis i reietons, si Euskadi anà progressivament veient-se privada de les seves llibertats. I què la força de les armes no fou prou per a vèncer els bascos, els enemics van recórrer a la deslleialtat i a la traïdoria, com ocorre que l'any 1839 després del Conveni de Vergara.

.....
Havent demostrat de faiso irrefutable el fet diferencial del poble basc, Arana-Goiri demostra també com els seus drets eren imprescriptibles; i a defensar-los i a reconquerir-los, dedicà tota la seva vida lliurant-se de ple a aquesta tasca.

.....
Aquest mes s'escau el 41 cap d'any de la mort de Sabin de Arana-Goiri, la personalitat del qual és abastament remarkable per a ésser inclosa, per dret propi, entre els capdavanters de la llibertat dels pobles. Arana-Goiri basa la seva tesi damunt dos fets incontrovertibles : la indiscutible personalitat d'Euskadi i el seu imprescriptible dret a reconquerir la llibertat la qual, anys ha, li havia estat arrebasada. Un aprofundit estudi de la Historia — estudi que pel seu abast, supera-

Segueix pag. 2

Reunio del Congrés d'Accio Catalana Republicana

A París, el dia 25 de novembre del 1944, s'han reunit, sota la presidència del senyor Louis Nicolau d'Ower, els membres del Consell Executiu d'Accio Catalana Republicana...

que aquesta guerra no podrà donar-se per acabada si els principis continguts a la Carta de l'Atlàntic no són aplicats a tots els països que han estat víctimes de l'atac feixista.

Després d'examinar el panorama polític actual i les diferents actituds dels partits i organitzacions catalanes i espanyoles a França...

1er. — Que a la nostra terra existia un règim legal, fill del sufragi popular, contra el qual van alçar-se forces militars amb l'ajut de Hitler i de Mussolini...

2er. — Que Accio Catalana Republicana, amb les altres forces catalanes i espanyoles antifeixistes, va lluitar del 1936 al 1939 per a la defensa d'aquell règim legal.

3er. — Que la massa del partit resta a Catalunya i, per tant, els elements que son a l'exili no poden modificar ni la ideologia ni la tàctica del partit...

4er. — Destrució del règim actualment imperant a Espanya i restabliment de la Constitució del 1931 i de l'Estatut del 1932.

5er. — Solidaritat i aliança de totes les forces organitzades de Catalunya que coincideixin a reconèixer com a President interí de la Generalitat el Senyor Josep Irla...

6er. — Col·laboració permanent de Catalunya amb Euskadi i Galícia per tal d'afirmar l'estructuració autonòmica de la República.

7er. — Govern d'ampla coalició, que convocaran, a la República i a Catalunya, les eleccions que han de demostrar la voluntat del país i la força relativa dels partits.

8er. — Els reunits saluden amb emoció i afecte els afiliats d'Accio Catalana Republicana que es troben a la Pàtria i que hi mantenen, en la clandestinitat i sota les persecucions falangistes...

ULTIMA HORA ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA ES SEPAMA DE U. N. E. Per notícies d'origen particular i absolutament fidedignes ens enterem en darrer moment que Aliança Nacional de Catalunya, de París, ha trencat tota mena de contacte amb Unió Nacional Espanyola.

REFLEXIONS d'un Catalanista

No volien pols...

per Engeni Xammar

No volien pols, però anaven a Vera. Feien mal fet, evidentment. A Méxic com a Perpinyà, a Perpinyà com a París i a París com a tot arreu, qui no vol pols no té d'anar a Vera. I qui va a Vera amb la il·lusió de no empolsegar-se, mereix, per innocent, que li fiquin un grapat de boll a la boca.

D'aquesta faccècia, s'en sol cuidar la Providència, els viaranys de la qual, son, com sap tothom, inescrutables.

Si en devia estar de cofoi el Sr. Antoni M. Sbert, quan li van dir (o quan ell mateix és va dir) que seria el representant de Catalunya a la «Junta de Liberación Española»...

Si en devia estar de content el Sr. Lladós, quan a la festa franco-espanyola de l'Aliança Catalana de Perpinyà, va sortir a l'escenari, entre una «tonadillera» i un ballari de flamenc, amb el llebeig intent de recitar una poesia catalana!

Si en devien estar de satisfets els Srs. Tassis, Termes i Morera, quan van llençar al carrer, a París, el setmanari «Catalunya» organ de l'Aliança Nacional Catalana, tan ben imprès, amb tan bon paper, tan ben escrit i — ho dic sense cap ironia — tan resoltament catalanista.

Cofoi el Sr. Sbert, content el Sr. Lladós, satisfets els Sr. Tassis, Termes i Morera. Però que ha passat? A Méxic, un diputat espanyol, el Sr. Mije, ha declarat, rodonament i amable, que si la unió de tots els espanyols no era un fet, la culpa era, dels catalans i de ningú més que dels catalans.

Molt lamentable tot això, molt lamentable sense cap mena de dubte. Però jo vinc i dic: Si la «Junta de Liberación Española» no fos, com sembla que és una falsificació catalano-balcerà de l'article original francès, o si a la «Junta de Liberación Española» no hi hagués ficat — com els gossos a missa — cap català, ni de les illes ni de la terra ferma, — el diputat Mije, no hauria tingut cap pretepte per dir el que ha dit. Si el senyor Lladós, no hagués tingut l'inutil acudit de sortir a recitar poesies catalanes davant d'un públic de murcienses, efectius o honoraris, s'hauria estalviat una xifrada tan immerescuda com natural. Si «Catalunya» hagués vingut al món sense pecat original, la proesa dels «guerrilleros» hauria estat un vulgar delictes comú, una arbitrarietat palesa i un abús de força menyspreable.

Com que «Catalunya» era l'organ de l'Aliança Nacional Catalana (zona Nord) i Aliança Nacional Catalana (zona Nord) era un moviment paral·lel de «Unión Nacional Española» (zones Nord, Sur, Est i Oest) i la confiscació d'un número de «Catalunya» no ha estat res més que una escena de família, De família castellana de tercer ordre mal afortunada.

A les eres espanyoles hi ha pols, com a totes les eres. Com més present no tinguin els catalans, més disgustos s'estalviaran.

GIL ROBLES està disposat a salvar les restes del nazisme. El diari Le Populaire, edició del 28 de novembre, sota el títol «Els Habsbourgs o el buit dels fantasmes», publica el següent interessant comentari que traduint i reproduim: Cal prendre seriosament per no dir tractament les manobres que s'estan fent prop del príncep Otto amb mirés a una restauració dels Habsbourgs i d'un tron germànic austríac. Si no és exacte que una de les potències aliades hagi fet propostions d'aquest gènere al príncep Otto, és ben cert que alguns mitjans influents d'Europa s'agiten amb mirés a una tal eventualitat. El Sr. Gil Robles, cap monàrquic i catòlic espanyol, que per molt que sigui a U. N. E., no deixa d'esser un reaccionari convencut i actiu, ha entrat en relacions amb el presumpte pretendent austríac. No ignorem pas que des de fa molts anys el Vaticà acaricia el somni d'una monarquia catòlica que agruparia a tots els elements catòlics d'Alemanya i d'Àustria. La visita a Roma de Rupprecht de Baviera es troba en connexió amb aquest projecte.

Tots els elements catòlics d'Alemanya i Àustria, i el buit de bastions com a punt final.

L'estatut dels Exiliats

Ens acaba d'arribar una nova que omplena de joia a tots aquells que ens trobem a l'exili. Es tracta de la proxima promulgació de l'Estatut que ha de regular les nostres relacions, com exiliats, amb el Govern francès. En virtut d'aquesta disposició els exiliats de la guerra d'Espanya tindrem personalitat col·lectiva, formarem un nucli reconegut i, jurídicament, estarem en les mateixes condicions que els estrangers residents a França protegits per les lleis de reciprocitat que els països tenen establertes entre si.

D'acord amb dit Estatut, el qual ve a reparar una gran injustícia comesa amb nosaltres, els exiliats no tindrem necessitat de recórrer als consuls espanyols quan es tracti de qüestions que afectin a les nostres relacions amb les autoritats franceses. Millor dit, a partir de la vigència de la nova disposició tindrem qui ens empararà puix fins ara recórrer a les autoritats espanyoles volia dir trobar indiferència o animositat.

Però hi ha un altre motiu encara per a incrementar la nostra satisfacció. S'ens diu que els representants dels exiliats seran designats en nom dels Governos de la República, de Catalunya i d'Euscadi. Desconexim els termes en que apareixerà la llei de referència ni com es faran els nomenaments, però existeix el fet evident que d'una manera oficiosa el govern del General de Gaulle reconeix no solament l'existència d'un Govern republicà sinó d'uns governs autònoms amb personalitat pròpia i ben definida. De confirmarse això, nosaltres catalans hem de sentir-nos veritablement encoratjats i satisfets.

D'una vegada per totes podem sostreure'ns a la tutela dels consuls franquistes. Esser exiliat no serà cap obstacle per obtenir satisfacció a justes demandes i reclamacions. Podrem prescindir en absolut de les autoritats feixistes espanyoles i podrèm despreciar-les com a unic tracte que mereixen. L'actual govern francès, veritablement interpret de l'ànima generosa, liberal i democràtica de la França, va a corregir les injustícies comeses pels seus antecessors i vol plasmar en una llei el dret que ens assisteix a ésser respectats i protegits com tot altre subdit estranger. Es una reparació que es fa a uns homes vil·lupendiats per l'antic règim i acusats dels pitjors pecats, el més gran dels quals fou l'haver defensat les llibertats dels pobles ibèrics contra el feixisme, que provocava la guerra espanyola en preparació de l'atac definitiu contra Europa.

Ningu ignora el tracte que havien donat els consuls franquistes als nostres refugiats. Citem entre altres exemples un dels més frapants. Com tothom sap, el Govern de Vichy ordenà la formació dels Grups de Treballadors estrangers, on en successives etapes hi foren adscrits tots els exiliats. A mesura que l'ocupació i les exigències alemanyes es feien més fortes, els Grups de Treballadors havien de furnir també l'ur aportació de mà d'obra. Arribà un moment que gairebé tots els treballadors controlats passaren a les ordres de l'ocupant. Ara bé, en certs Departaments les autoritats franceses es mostraven ben predisposades a facilitar l'alliberació del màxim nombre d'exiliats que integraven dits Grups. D'aquesta manera l'interessat podia, lliurement, procurar-se treball i fugir de l'escaboteig que representava el control. Ignominios d'aquestes formacions contràries a tot esperit liberal, proveïdors de la Todt pels treballs de fortificacions en zones perilloses, o a l'Alemanya mateixa. Ara bé, les autoritats franceses exigien un document del Consolat espanyol. Dificilment aquest document era lliurat. S'exigia un aval signat per les autoritats franquistes del poble on havia viscut l'interessat durant la guerra d'Espanya i un altre signat per dos testimonis designats pel Consolat espanyol residents de la població on habitava el sol·licitant. Malgrat obtenir-se ambdós avals, cosa ben difícil, el document necessari per l'alliberació no arribava a lliurar-se. En aquests casos les autoritats espanyoles obien les indicacions superiors encaminades a evitar la pèrdua de mà d'obra pels alemanys. Calla adaptar a França la política seguida per Franco a la Península d'importar obrers a l'Alemanya. I no parlem del fet corrent que es produïa en el moment que l'empleat del «Consolat» es donava compte de que tenia a la seva presència un refugià. Això era suficient per enviar-lo al carrer acompanyat d'un «no» agre i categoric, o d'una excusa ba-

nal segons el grau de franquesa d'hipoquesia de l'agent consular.

Sortosament aquest estat de coses ha desaparegut amb l'alliberació de França. Avui assistim a la liquidació dels nefastes grups de Treballadors i amb la publicació de l'Estatut que s'anuncia, veurèm reivindicada la nostra personalitat tan regatejada des de fa prop de sis anys, durant els quals tants sofriments, tantes penalitats i tantes vexacions han sofert milers d'exiliats.

En el moment en que veiem apuntar a l'horitzo aquest sentit de justícia envers nosaltres i envers les nostres institucions, no podem deixar de sentir una emoció ben fonda al comprovar com la rao de la nostra causa s'obre camí. Tant de bo que aquesta bella actitud del poble francès inspirada en sentiments de solidaritat i de simpatia vers uns homes que abans que ningú lluitaren contra el feixisme italià i el nazisme alemany, tingui imitadors entre les nacions aliades i es tradueixi en resolucions positives que facin que aquest Estatut naixent no hagi de regir massa temps. El reconeixement i el restabliment de les institucions republicanes i autonòmiques de casa nostra seria el millor gest.

Hiari SALVADO.

Sabin de Arana

(continuació)

Ell, que no concebia la llengua basca, arribà, no sols a parlar-la i a escriure-la amb absoluta correcció, sino que esdevingué una indiscutible autoritat en la matèria, donant normes la major part de les quals son seguides per un gran sector dels euskalduns. Fundà el primer casal nacionalista, donà gran nombre de conferències, fundà periòdics i revistes, i com escriptor i polemista assolí una nomenada considerable. S'ocupà de la heràldica, donà al País Basc la bandera dels elements que la formaven en feu una explicació meritàssima.

Tota la seva obra poètica esta amurada de un pregon sentiment religiós i patriòtic, i seva es la poesia, la qual musicada pel senyor Zubala havia d'esser, i ho es, l'Himno Nacional Basc.

Perseguit per la Monarquia, passà al Pirencu resident al País Basc, políticament francès. Retornà a Biscaia, fou empresonat, i a la preso contragué la malaltia de la qual havia de morir als 33 anys.

L'any 1839 va cometre l'atemptat més important contra les llibertats d'Euskadi. Era decaït proposat del Nacionalisme Basc que al arribar el centenari d'aquella fatídica data, la Pàtria hagués fet un positiu avenç vers la reconquesta de les llibertats. Els seus enemics ho sabien. Heu's-aci una de les causes del 13 Juliol 1936.

Els enemics d'Euskadi son els mateixos enemics de Catalunya, i de Galícia. En el curs de la història, els patriotes que lluiten per la reconquesta de les llibertats els han trobat moltes vegades al seu camí. Aleshores no es deien Falange, portaven altres noms, «Unión Monàrquica», «Lliga Monàrquica», etc... L'esperit, però, era el mateix: la tirania, la opressió i la explotació. Enguany la violència emprada en la repressió ha estat més forta, perquè el Nacionalisme Basc havia assolit una puïzanca i una extensió mes grans que mai. No receliràs, però! a la llarga han de perdre! I tot permet de creure que el temps que els resta de comandament es ben curt. Després de una llarga preparació, el 18 de Juliol de 1936 varen fer un valet. Els ordres havien ofegat en sang per sempre mes els nacionalismes ibèrics i les reivindicacions dels obrers. Jugaren fort i perdaran fort, també. Així deu ésser pel bé de les nacionalitats oprimides, de la llibertat i de la democràcia.

E. P. de N.

Ha mort Teresa Perez-Farras

Ha mort en aquesta Ciutat de Tolosa Maria Teresa Perez-Farras germana del conegut Cap de Mossos d'Esquadra de la Generalitat de Catalunya, Coronel Perez-Farras. A l'acte de l'enterrament que tingué lloc dilluns passat, hi assistí una nombrosa representació dels exiliats a Tolosa, que vègteren palèsar les simpaties de que gaudia la finada. FOC NOU hi estigué dignament representat.

A la germana de la difunta Rosa Perez Farras, el nostre més sincer condol.

Notes importants de l'administració

Fem vinent als nostres subscriptors que amb el present numero s'acaba el primer trimestre de publicació.

Tots els nostres amics son considerats com a continuadors a la subscripció del nostre segon trimestre, que comença amb el numero vinent — el 14 —. Enviu el seu import al nostre compte xec postal així:

FOC NOU C. C. P. n. 377.32. Toulouse

amb les dades ben clares de noms i adreça. La tarifa de subscripció és la següent: 45 fcs., tres mesos; 90 fcs., sis mesos; 180 fcs., un any.

Son també moltes les persones que ens afavoreixen amb un donatiu. FOC NOU quedarà doblement agraït a tots aquells que vulguin ajudar-nos en aquesta forma. Un donatiu de CENT FRANCS dona dret a tres mesos de subscripció.

Resten encara alguns exemplars de tots els numeros publicats. Els nostres amics que desitgin posseir la col·lecció completa que ens envia 45 fcs. i rebra fins al numero present amb el qual s'acompleixen els tres primers mesos de publicació. Al fer el mandat fer constar ben clarament que es tracta de la col·lecció primer trimestre.

NOTICIARI

EL CAMI DE CATALUNYA EL CARACTER

ASSEMBLEA DEPARTAMENTAL D'E. R. C., AL TARN

Diumenge passat va celebrar-se a Albi l'Assemblea Departamental d'E. R. C. amb una assistència nombrosíssima de militants i invitats i representacions d'altres Partits. Va presidir la Comissió organitzadora constituïda per Serra Tusell, Gallard, Batlle, Llastanos Molla i el representant del Consell Departamental de l'Alt Garona, el nostre amic Delmir Ibanes.

El company Serra Tusell féu una exposició de l'actuació dels elements d'E. R. C. al departament del Tarn; explicà la posició del Partit i demanà als assembleistes l'ur col. laboració entusiasta per perseguir la gran obra de reconstrucció de la Pàtria. Es procedí a la designació del Consell Directiu, de la forma següent:

Ramon Batlle i Ramon Gallard, Barcelona Ciutat; Francisc Serra Tusell i Julià Domingo, Barcelona Circumscripció; Pere Estrago i Josep Milà, Girona; Eugeni Guillen i Anton Casté, Lèrida; Joaquim Blanc i Josep Marqués, Tarragona. Acte següent adreçà una salutació als reunits en nom de la C. N. T. i convidat a l'acte el company Rocés, afirmant que els militants d'E. R. C. i els obrers de l'organització central es trobarà sempre en la defensa dels ideals de llibertat.

En nom d'E. R. C. de l'Alt Garona s'adreçà als reunits del Tarn En Delmir Ibanes, del Consell Directiu de Tolosa. Començà manifestant la seva satisfacció en veure que els militants d'Albi havien assistit en forma tan nombrosa a l'Assemblea Departamental. Digué la seva emoció de poder parlar lliurement dels interessos i aficcions de la Pàtria després de tants anys d'exili i d'opressió. Féu una exposició de la tasca dels nostres homes durant la clandestinitat i acabà manifestant la seva confiança en que les gestions que es realitzen actualment per anar a un bloc autèntic de forces catalanes, tindrà èxit que tots esperem.

Després els reunits celebraran un amical canvi d'impressions en el curs del qual es parlà de Catalunya, dels nostres germans oprimits d'altra banda i de les esperances que tots tenim actualment de veure aviat les clarors de la llibertat il·luminar la Pàtria enyorada. Per aclamació s'acordà adreçar una salutació a les autoritats franceses i als exèrcits aliats triomfants.

L'acte d'Albi acabà en un dinar de germanor que va celebrar-se en un popular restaurant de la Vila. Per tota correspondència relativa a E. R. C., a Albi, cal adreçar-se al President Ramon Gallard, 4, rue Porte-Neuve, Albi (Tarn).

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA LOT I GARONA

Es prega a tots els afiliats al Partit d'E. R. C. residents al Departament del Lot i Garona que es posin en relació amb Ramon Deulofeu, rue du Docteur-Soubès, à Mézin (L.-et-G.), ja sigui personalment o per escrit, per a informar-los de les gestions efectuades en visites a la reorganització del Partit en aquest Departament.

J. E. R. E. C.

El Comitè Executiu de les joventuts d'Esquerra Republicana Estat

Català, ens comunica:

Son nombrosos els antics militants de les J. E. R. E. C. que s'adressen a aquest Comitè Executiu, en demanda d'informacions i normes d'organització a França. A tots els fem present que s'estan preparant unes circulars estabint clarament el rol de les Joventuts dins del Partit i la manera d'actuació en aquest moment excepcional que vivim.

Els consells Departamentals, Locals o Delegats rebran en temps oportú aquestes normes i aquells que encara no estiguin en contacte amb el seu respectiu Delegat, poden adreçar-se al Secretariat General, situat al 10 de la rue de Verdun, à Montpellier (Hérault), i rue de Metz 48 Tolosa, el qual els posarà en relació amb qui els correspongui.

Gironde

En l'Assemblea celebrada el diumenge dia 19 de Novembre a Bordeus va quedar constituït el Comitè Departamental de les J. E. R. E. C. de la manera següent:

Secretari general: Enric Torno. Organització i propaganda: Joan Padros, Tresorer: Ferran Barnet. Per tota correspondència adreçar-se Joan Padros, 53, rue de la Devèse, Bordeaux (Gironde).

PAIS BASC

Totes les noies catalanes residents al País Basc i que vulguin ingressar a la J. E. R. E. C., son pregades d'adreçar-se a la delegada Serafina Guin, Hôtel Excelsior, Salut-Espirit, Bayona.

ALTA LOIRE

Tots els militants de Joventuts de l'Alta Loire es posaran en contacte amb el delegat, company Ramon Moral 17 Grangevielle, el qual els comunicarà les darreres instruccions rebudes del Comitè Executiu.

J.E.R.E.C. SECCIO FEMENINA

Noies Catalanes de França: Les Joventuts d'Esquerra Republicana Estat Català, a l'Alt Garona, compten amb una secció femenina organitzada, entusiasta i activa. Militants i simpatitzants, imitadors, formeu dintre de cada Consell i a cada Departament una secció femenina a l'altura de les nostres aspiracions i amor per Catalunya. Poseu-vos en contacte amb nosaltres per pugar fer una labor estreta i efectiva. Sigúeu les companyes i col·laboradores d'aquest jovent coratjos i fermament patriòticament Català de la J.E.R.E.C. Catalunya té necessitat de tots i de totes.

Per Catalunya, la mà dins la mà, marxem vers l'alt destí de la Pàtria.

Viça Catalunya!

CURSETS DE CATALA

A Casal Català de Tolosa, han començat els cursos de català que hi dona tots els dimarts i dijous de 7 a 8 del vespre, el professor de català Sr. J. M. Villalon.

PREC.

Emili Cervera Martí, que resideix a l'Hotel Pirenaic, a Les Escaldas (Andorra la Vella) desitja saber noves del seu cunyat exiliat a França Teodor Vicent, que resideix al Maig 1944 a 17, rue Li-

bourne, La Bastide Bordeus, i del seu company Francisc Navales, els quals foren transportats forçosament a Tours.

CONSTITUCIO DE LA JUNTA D'A. D. E. A HEUVIC D'USSEL (CORREZE)

Ha quedat constituïda a Neuvic d'Ussel la Junta d'Alta Democràcia Espanyola, de la manera següent:

President, Joan Rodríguez, « Izquierda Republicana »; Secretari, Valentí Matejaja, E. R. C.; Caixaer, Josep Pomar, U. G. T.; Vocals, Joaquim Soro, C. N. T.; Antoni Trujillo, P. S. O. E.; Pere Vinolas, P. O. U. M. (adherit el 5 Novembre 1944).

ERAC

El dia 5 corrent, tingué Loc una reunió a la qual hi assistiren un bon nombre de companys residents a Nérac (Lot i Garona), i rodalies, i acordaren constituir un comitè adherit a la « Junta Española de Liberación ». Aquella junta, queda constituïda així:

President: Valentí Vintró; secretari: Vicens Vilanova; vice-secretari: Rafael Sanjuan; vocals: Sebastià Mendivil i Carles Jorba.

MITING A ACDE

El prop vinent diumenge dia 3 de Desembre a les 2 de la tarda es celebrará a Agde (Cinéma Variétés), un miting d'afirmació republicana organitzat pel Comitè local de Relacions de les Forces Democràtiques. Hi parlaran: Pasqual Tomás, per la U. G. T.; Manuel Buenacasa, per C.N.T., i J. Rodríguez Papaseit, per Esquerra Republicana de Catalunya.

L'ASSEMBLEA DEPARTAMENTAL D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA DE LA GIRONDE

Amb un entusiasme indescriptible es celebrà el diumenge passat dia 19, l'Assemblea Departamental del Partit, a Bordeus.

L'assistència escollí amb interès i fervor les exposicions documentades del President provisional Sr. Portas del representant del Directori Sr. Sauret, relacionades amb la tasca portada a terme dins el Departament fins al moment actual i les de caràcter general que informen la conducta política del partit.

L'Assemblea a peu dret i per aclamació aprovà els reports i les propostions presentades, i unes resolucions per a que siguin elevades al Consell directiu del Partit a França, de les quals n'extremem els següents paràgrafs:

Saludar al President de Catalunya Sr. Josep Irla, testimoniandis de la incondicional adhesió de la nostra Organització i el goig amb el qual s'han vist els seus treballs encaminats a la reconstitució del Consell Nacional Català, integrat principalment per representants dels Partits i Organitzacions econòmiques d'ètica catalanista inconfundible. A l'ensens que identificar-se plenament amb el missatge que ha adreçat al poble de Catalunya.

Acceptar la disciplina del Consell Directiu d'Esquerra Republicana de Catalunya a França i fer-li confiança per a portar a terme amb la col·laboració de tots els Consells

La terra catalana podria compararse a un país de meravella. La seva fisonomia dona tots els paisatges. El cel és alt i blau, el sol és lluminós i fort, la muntanya és dura i rocallosa, la plana és verda i florida, el mar és ample i generos.

I pel damunt de tots aquests elements, que li donen caràcter, s'aixeca la forma vaga d'una gran harmonia. El vent de Catalunya porta la música a les seves ales. Tot canta a Catalunya, canta el camp i la serra, la masia i la ciutat, el bosc i el mar.

Aixo havia de donar als seus habitants una posició espiritual davant de totes les coses. El caràcter se'n ressent. Les arts floreixen sota aquest signe. Tota empresa va acompanyada d'un cert lirisme. Els raons i tots els jocs de les posicions no se'n troben pas absents. Es raona i es lluita amb un sentiment de delicadesa, d'harmonia. És, aquest, un tret racial que veiem aparèixer a través de totes les manifestacions nacionals. Els llibres i la fé, el treball i el pensament, el comerç, i la política, no es realitzen pas fredament, sota un càlcul egoïsta o a l'empenta d'unes intencions amagades. Sempre s'hi troba el gest amical, la paraula fidel, la mirada lleial. Les decisions col·lectives van acompanyades d'un segell sentimental. El mot « pairal » presideix el cor i el cervell.

Catalunya no manca pas d'entusiasme ni de tenacitat. La seva fama ho diu prou clar: « Els catalans, de les pedres en fan pans ». L'amor a la terra els porta a estimar i a valorar tots els factors que

es troben a llur abast. Amb menys elements, en saben treure més profit que els altres.

Es a través de la història que constatem aquest fet. El seu renom en el món ha anat sempre acompanyat del reconeixement per part de tots els pobles civilitzats d'aquesta qualitat elevada, superior. I, no obstant, Catalunya ha estat també un poble fort, guerrier, intrèpit. Tots els sacrificis eren bons per a servir la causa nacional. I aquesta dolcor de caràcter es transformava de sobte en un esperit ardent. És el que féu dir a Tàcit: « Nacio intrèpida, per la qual la vida no compta quan no l'esmerça per a combatre. »

Catalunya té tots els elements a les seves mans per a ésser un poble gran. Ho ha estat durant segles. La bandera de les quatre barres ha senyorejat per tot el mar Mediterrani i pels pobles de la latinitat. També pel proxí Orient. En el comerç ha dictat lleis bàsiques que encara perduren avui, com és la banca, amb la lletra de canvi. En la marina, ha estat un exemple de voluntat i de domini, des de Rogar de Llúria fins a Cristofor Colom. En la política, ha posat les primeres pedres de la democràcia, com ho prova la força de la noblesa i els altres estaments davant dels reis. En el camp social, ha il·luminat els altres pobles, amb els gremis i les cooperatives. En les relacions internacionals, sempre Catalunya s'ha col·locat al costat de les causes justes, com ho demostren l'expedició dels catalans a Sicília, a Orient i a Muret. En la ciència, ha fet aportacions de primer ordre, fundant a Lleida la primera Facultat de Medicina l'any 1300, i donant homes com Ramon Llull, el Doctor il·luminat, i Miquel Servet, el descobridor de la circulació de la sang. Finalment, en les lletres i en les arts, ha mostrat la vàlua del seu esperit, amb Ausias-Marc, Martorell i Galba, Jacint Verdaguer i tants altres.

SOLIDARITAT BASCO-CATALANA

Un amic nostre ha rebut una lletra del Sr. Elidor de la Torre en la qual s'hi diu:

« Les nostres relacions amb els catalans son excelents iestic en contacte tant amb el Sr. Terradellas que ha quedat a París com amb el Sr. Rovira i Virgil i demés companys d'E. R. C. (Directori) El Bloc Nacional Basc té més ambient cada dia i fins els més reacis s'animen. Avui podem dir que tots els Partits sindicals d'Euskadi reclamen la personalitat basca i el seu dret natural a regir lliurement els seus destins. »

Departamentals, una política de coordinació, reorganització i propaganda que s'ajusti a les necessitats dels moments de cara als militants exiliats a França sense descuidar la intensificació de relacions amb els nostres companys residents a Catalunya.

Acte seguit es procedí a la designació del Consell Departamental definitiu que fou elegit per aclamació:

President, Rafel Portas; vis-president, Llorenç Aragay; secretari general, Joan Carbo; organització i propaganda, Alexandre Manya; Relacions, Salvador Vilanova; tresorer, Josep Estrach; comptador, Antoni Róig; vocal 1er, Josep Espanyol; vocal 2º, Lluís Sorribes; vocal 3º, Josep Roig.

Pero, malgrat aquesta potència creadora, no poques vegades Catalunya ha caigut malferida i vençuda. Sembla com si un fat estrany s'hagués aixecat sovint en contra seu i l'hagués enfonçat amb violència. Seria convenient d'anàlitzar les causes d'aquesta mala ventura. A una època esplendorosa en sequeix una altra, aquesta vegada malastruga. No voldríem creure que fos degut a la seva situació geogràfica, doncs allí on es troba avui, l'hem vist gloriosa durant segles. Potser n'és la causa el desplaçament cap a altres pobles del centre de la civilització moderna. Sigui com sigui, el nostre deure de catalans ens porta a mirar endavant, a salvar el nostre poble i a tornar-li tot el seu esplendor.

L'ànima catalana no ha mort. Ben al contrari, és ben viva. El folklore és ric i els costums que guarda la raga, ens diuen prou clar que les virtuts immanents son intactes. I, sobretot tenim la llengua, aquest instrument preuat, apte per a totes les manifestacions de la vida i que es mané jove, sa i vigoros.

Joan VENTURA.

Caigut Primo de Rivera, el Govern Berenguer constituí allò que se'n digué els Ajutaments « automàtics ». En Companys, al qual pertocava l'honor de regidor, es negà a acceptar el càrrec i no posà els peus a l'ajuntament. La seva abstençió era un poderos argument revolucionari que més tard li valgué una credencial de república auster i rebel, a l'hora de la gran campanya que precedí l'adveniment de la República.

El Govern Aznar, en el qual participà la Lliga per assistir als honors fúnebres del règim, donà lloc a una fuga republicana sense precedents. El famós article d'en Cambó sobre l'anarquista de Terrassa serví de tema als oradors republicans i nacionalistes per combatre el règim i els seus suporters afegits. Tot Catalunya sentia la febra republicana. « La Publicitat » i els homes d'Acció Catalana havien menat una campanya vibrant i intel·ligent que portava els seus fruits. A l'hora de recollir-los, però, no volgueren adonar-se que el poble català volia consagrar com a símbol màxim de Catalunya el vell separatista de Prats de Mollo, l'ancà que tornava d'un exili de set anys des del qual no havia parat de treballar per Catalunya. Macià, només amb la seva presència i el seu somriure paternal, electritzava les multituds, es convertia en símbol i s'emportava les masses catalanes amb una força d'ídola i de misticisme que tonia misteris de màgia. Refractaris a constituir un Partit presidit per Macià i a seguir-lo en aquell moviment popular d'Esquerra, els homes d'Acció Catalana volgueren anar sols a les eleccions municipals convocades pel govern Aznar i s'emportaren el més gran dels fracassos.

Lluís Companys, polític de febre i de visió claríssima, estimà en el seu just valor el potencial de masses que la figura de Macià representava. Veí en aquella figura venerable i popular a la vegada, Thomè providencial per a realitzar el seu somni: despertar les masses obreres deprés de la dictadura, atreure-les a un moviment polític català d'esquerra que resolgués les seves reivindicacions socials, fer sortir el sindicalista cauti de l'apoliticisme dogmàtic en que vivia. I sense dubtar un moment, prenent part en la famosa Conferència d'Esquerra de la qual sortí el Partit Esquerra Republicana de Catalunya, gran triomfador de les eleccions del 12 d'abril del 1931.

Al cap de dos dies Lluís Companys sortí de casa seva amb l'Aragay i se'n anà a l'ajuntament a apoderar-se de la Casa de la Ciutat i a pro-

clamar la República des del balcó central del gran edifici. Al davant, moments després, Francisc Macià treia amicalment el vell president de la Diputació Maluquer i Viladot i proclamava la República Catalana des del balcó de la Generalitat. El poble, frenètic, foil d'alegria i d'emoció, plorava i reia allhora. Eren hores històriques.

Per a un home com Lluís Companys que ho havia donat tot en la seva lluita per la República, que hi havia vessat la seva joventut, que hi havia exposat cent vegades la vida, aquells moments foren d'una grandesa, d'una solemnitat i d'una emoció inesborrables.

Anant cap a casa, voltat d'uns amics íntims, Lluís Companys els deia unes paraules greus i profundes: « Ja tenim la República. Molt bé. Ara cal fecundar-la, omplir-la de contingut i, sobretot, conservar-la. »

LA REPUBLICA I L'ESTATUT

Després del triomf electoral de l'abril del 1931, Companys és preocupat essencialment de dues tasques primordials: de cara a Madrid, preparar les bases de les Constitucions que faran possible l'autonomia de Catalunya; de cara a Catalunya organitzar l'Esquerra, partit d'alluvia el que afluïen en masses desbordants electors provinents de tots els partits catalans pertanyents a la classe mitja, a la petita burgesia i a la classe treballadora. L'Esquerra pren vots a la Lliga, a Acció Catalana, als radicals, i fa sortir de llur tradicional apoliticisme a milers de sindicalistes barcelonins. La presència de Lluís Companys, famé d'en Layret i del Noi del Sucre l'home de tantes lluites socials en la Barcelona agitada del diu és una garantia per als obrers catalans els quals no poden amagar llur simpatia pel partit esquerrà presidit per Macià que dona al catalanisme un contingut social autèntic.

Home d'experiència política fet a la brega electoral i a la lluita de partits, Companys sap tota la importància d'una bona organització i trae les línies de la constitució interna de l'Esquerra.

Quan arriba l'hora de les eleccions a les Constitucions tres mesos després l'Esquerra ja posa en marxa una organització de gran escala. I després del segon triomf electoral, Companys s'en va a Madrid a presidir la minoria catalana a les Corts. És a l'escó del Parlament on Companys demostrarà el seu talent, la seva visió patriòtica, la seva experiència parlamentària i el seu amor a Catalunya.

Lluís Companys
la seva vida
la seva obra
la seva mort
gloriosa
per Domènec de Belmunt

Subscripció a l'exemplar, 50 frs a trametre al compte de xecs postals « FOC NOU, Toulouse, C.C.P. 377.32 », fent-hi constar l'adreça completa i clara de l'expedidor, i al dors la indicació « Biografia Companys »

Les lletres i les Arts

Una missa al camp del Vernet per Joan SAURET

— Culte catòlic, « rassemblement » !

L'ordre corre per totes les barraques de tots els « quartiers » del camp de represàlies de Vernet d'Arriège. Es produeixen les presses característiques dels llocs on, com a les presons i als camps de concentració el temps no compta per a res. Van compareixent els « catòlics ». Després seguiran els protestants i els jueus i, en un dijous impensat, apareixeran uns avisos cridant als ortodoxes grecs i qui sap quins altres més. Al camp del Vernet hi ha gent de totes les nacionalitats i entre aquestes, parroquians per a les religions més insospitades. No podeu moure un peu o demanar permís per una carta suplementària sense fer mercè de la vostra dependència de Crist, de Luther, o de Confucí. Quan al « bureau » d'entrades feren la meua fitxa vaig intentar reivindicar el meu alegre anti-atèisme. Ho vaig haver de deixar correr perquè, a més de mirar-me amb uns ulls de « milician » afegiren una cosa així com « pas de blagues », que era tant com dir que vorejava la preso.

Jo decideixo fer honor al meu catolicisme oficial. Així podré fer de turista, anar a les meves. Els protestants s'ho prenen més a la valenta que els catòlics. Us prenen les senyes, us volen ajudar, us miren com un germà i, sobretot, heu de cantar amb un llibre a la mà. Ja l'agradaria cantar, però en el meu poble els choristes tenien dret a tirar camps a través del pentagrama, cada ù pel seu cant, i temo que els puritans del protestantisme no s'he prendrien massa bé.

Es un d'umenge trist. Avui els Pirineus no vendrien cap postal. Es mostren blancs i malhumorats. Cau una pluja ensopida. Pel cel vagabondegen uns núvols que no tenen ni cara ni ulls.

« Par trois » !
Jo m'arreglro al costat d'un armeni i d'un polonès. Aquell es una dolorosa permanent. Du una cara llarga embolcallada de pèls. Les celles i el mustatxo s'ajunten i es confonen. Camina aixafat per un folgat barret que li gira les orelles. El polonès és musculat, amb la rialla als llavis i uns ulls d'infant. A la seva barraca hi té un naixement de paper. Tot i això esta internat com a pertanyent a una banda terrorista polonesa.

Els guàrdies passen i tornen a passar per comptar-nos. Feina inútil. Ma' no els sortiran bé els comptes. En cada control que travessarem en trebaran de més. Tots riem. El cas és que no morim ni un home.

« En route » !
A mesura que travessem altres « quartiers » se'ns afegeixen nous catòlics. Formem una columna de cent cinquanta, la majoria polonesos. També hi han espanyols provinents de la darrera « raffle ». Els vells hostes romanen a la barraca amb el seu pessimisme i les seves ideologies tot brasa.

La capella està situada rera la barraca-hospital, vers el Sud que talla una muntanya i en el cim de la qual hi ha una masia amb tres àlbers. La contemplo com la bandera de la llibertat. El temple catòlic és gairebé quadrat, amb una façana de rajoles vermelles subratllades per una ratlla blanca. Al cap de l'edifici hi ha un pintoresc aixopluc fet de rajola per a la campaneta. La formació ara es desintegra i els internats procuren situar-se a la vora d'un amic d'un altre « quartier » per a fer petar i xerrada durant l'ofici.

L'interior de la capella sembla una sala de ball de poble. Les parets són de fusta amb unes aigües verd-grogrís. Al sostre hi han uns cavallets també de fusta que sostenen la teulada, i això fa encara més sala rural. Dessobre la porta hi ha una mena de galliner penjat que fa de chor. L'altar està situat sobre un ample llarg empostissat. A banda i banda hi han dos àngels ben peixats, d'avantguerra, l'un esten un sabre llarg i l'altre emboca una trompeta. Fan cara de bons xicots i en vida devien formar part dels « boy-scouts ».

L'altar és senzill i en el fons presideix un Déu nostre Senyor alt i plantat, amb aires de no haver estat mai internat. Per les parets hi han penjats uns boixos amb unes figures tristes, ascètiques, dintre un mar de negros. Aquest detall i la creu de

l'altar m'impedeixen de pensar en la imminència del toc de corn-ti que enceta el ball de tarda.

La sala està ocupada per dues rengleres de bancs amb un passadís central. Ara entren els familiars i les autoritats del camp i van a seure en els primers bancs, a la vora de l'altar. Doncs ! Tots ens les mirem com una espècie raríssima. Tanmateix el mon no està compost únicament d'homes com sembla vist des d'aquí. Aquestes feligreses son la dona, la filla del Comandant i la dama de la Creu Roja. Aquesta és soltera — com podeu suposar — alta, fiaca i vella. Va habilitada de soltera, d'alta, de fiaca i de vella. Es la senyora i majora que cura d'humanitzar la població internada a base d'ajudar, naturalment, els que van a missa, a la seva missa.

Comença l'ofici. Surt amb una revolada un capellà alt, magre i ros. Si a aquests trets s'hi afegeix que és un anglès, no caldrà aclarir que hem presentat un altre internat. Costa d'imaginar-lo, revestit com ara va de seda i de plata, dintre d'una barraca, enmig de renecs, patint fam i fent el « garde à vous » davant d'un centímetre de galo daurat. No li fan franc de cap detall del rigoros reglament tot i que és un capellà i diu missa en un país on els capellans i les misses tenen vara alta i son molt més abundants que el « ravitaillement ». Mentre el capellà net fa la seva feina — es passeja d'un canto a l'altre de l'altar, fa genuflexions, llegeix una mica i se'n cansa de pressa, plega les mans i les alça bo i posant els ulls en blanc — mentre es descapdella tot aquest seguit d'exercicis un altre Mossèn, aquest gras, ben clenxat, ben vestit, amb uns ulls i una mirada absents — no és cap internat ! — ens llegeix un diari que publica una d'aquelles Enciclicques que de tant en tant surten de Roma per a fer bonic. Com el prometre no fa probe se'ns parla àdhuc de la participació dels cbrers en els beneficis de l'empresa. Ningú no s'ho creu. Ni el propi Mossèn. Aquest té en compte el seu públic i quan el Sant Pare de torn reivindica que reivindicarà els drets dels pobres, dels obrers, alça la veu, es treu el diari de davant dels ulls i martelleja els mots « socials » amb un to de miting. No, ningú no se'l creu. Ell fa veure que va de debo, però si els obrers un dia l'agafessin pel mot i exigissin la realització de la prometença el propi Mossèn en persona s'escaudalitzaria i faria la unió sagrada amb els patrons i aniria a la « gendarmeria » a sol·licitar l'ordre contra els bolxevics.

Com que l'Enciclica és llarga, més llarga que un dia sense cartes n' « colis », en llegeix una entrega cada diumenge. Entra en escena un altre número : el chor polonès. Està dirigit per un xicot jove i xato, amb una caballera rossa, tolstolana. Tragina uns ulls amarats de creència concentrada. Tot el cant està farcit d'un « Marria... » que risca de foradar les parets. Quan sembla que els polonesos perden embranzida interrompen els del dalt, els que estan penjats en el chor. Aquests, però, s'expliquen en un llenguatge familiar, en llatí. Tots ens entenem ara. Un ampurdanès abranda i treu el nas per l'extranya i alta balconada i ens dona una mena d' « Agnus Dei » de Festa Major que fa trontollar l'edifici. Els del chor baden tot esperant que un mot inflat dongui el tomb per la capella. Ja han fet tard per a reprendre el cant puix que els polonesos, impacients, llencen un altre cop el seu « Marria... » que atura en sec la ronda que feia la llatinada del nostre ampurdanès.

Un espanyol « economic » badalla. Dos jueus passats al catolicisme per a poder-se veure a missa projecten negocis. L'armenià gata-maula fa una taca negra i es dona cops al pit. Un diputat txec mira per tot amb un posat de turista. Jo somric per a mi tot sol i conclueixo que tots fem comèdia i que ningú no se n'amaga.

Penso en el databaix que es produiria si ara pugés a l'altar i demanés, amb naturalitat, que baixéssim el telo, que més valdria deixar correr la funció i que ens poséssim tots amb tots a xerrar una mica. Però... amic capellà, no us hi enfundeu i cediu el lloc a l' « aumonier » que cobra i menja bé per a fer la vostra feina. Desvestiu vos preneu seient entre nosaltres o aneu a la barraca a rentar-vos un moçor o els calçotets avui que ens forneixen més aigua que els altres dies. I vos, Mossèn, deixeu-vos d'Enciclicques ensopidores i estalvieu-vos les emocions i els gestes teatrals. Féu un tomb: peli « quartiers » i veureu parracs, misèria, fam i desolació i tot això perquè uns senyors, que en aquesta hora ocixen missa com el Marèchal, han volgut fer-se els simpàtics i els lacais de Mussolini, de Hitler i de Franco. Aneu cuita corrents al Bisbat, agafeu pel braç a Sa Eminència i col·loqueu-vos en un nuvolet que el porti davant de Nostre Senyor i que aquest decideixi tocar el cor de Vichy, de la « Sûreté » i apa, tots al carrer, a treballar, a viure al costat de la família i dels amics.

I vosaltres familiars del Comandant, aneu a casa, ben combregats, i exijiú un alleujament en el règim infame dels internats. I la senyoreta de la Creu Roja podria aflixar una mica el seu pregon reculliment dominical i ésser més catòlica, més caritativa, una mica més equànime a l'hora de distribuir les peces de roba i de menjar.

Es manifesta per tot una manca de sinceritat, començant per Nostre Senyor, passant per l' « aumonier », personal « civil » i internats. Només m'atreveixo a exceptuar el chor dels polonesos que no abandonen mai el seu « Marria... » que potser és una mena de protesta « camouflée » — aneu a saber — El diputat txec potser pensa que qui sap si dintre mitja hora vindran els alemanys carregats d'armetralladores i se l'emportaran lluny, qui sap on, com han fet amb altres internats.

S'ha acabat, però, l'Ofici. El Mossèn passeja pel corredor central i agafa uns paperets que els internats es treuen de la butxaca. En ells hi ha una adreça, la propria, i un prec, el de la seva al·liberació. A la porta una mena de llusos distribueixen a cada internat una « bouchée » d'instant petita i barata. Hom l'engolirà amb una rapidesa extraordinària. Falten dues hores per a dinar !

A fora tot és crits. Només manca un « cameraman » que filmi aquesta escena que sembla la sortida d'unes noies en un poblet perdut en la muntanya.

« Par trois » !
Ens tornem a comptar. I un cop més en surten més dels que érem.

« En avant » !
Hi som, doncs, tots, sense mancar-hi el nostre capellà i els seus dos escolans. Un cec marxa a les palpentes per aquests camins que li son desconeguts. Quina autoritat ha declarat perillos per a la seguretat de l'Estat a aquest vell completament cec. Quins policies l'han trobat ? No preguntem. Fa dos dies que han fet venir de Corcega un nen belga de setze anys, setze anys ! Et pobre cec ha abandonat el seu clos habitual que és la barraca-hospital. Allà fa companyia a l'amic Ragassol que d'ençà que és al camp el dolor no l'ha deixat dormir cap nit. El perillos cec avui ha vingut a missa per a apropar-se a Déu. Un altre dels pocs, doncs, que també creuen. La columna va travessant controls i més controls. En una de les arrencades després de comptar-nos, el cec s'esgarria una mica i s'esgarrinxia la mà en una fil·ferada.

— M... !
Un reneç integral i castellà surt com una bala i fa redreçar la columna de cent cinquanta catòlics.

M. René LAPORTE s'en va

El senyor René Laporte, delegat d'informació i propaganda del Ministeri d'Informació, deixa el seu càrrec i s'en va de Toulouse destinat a exercir més altes funcions, que son les d'inspector d'informació a França i a l'estranger.

Al fer-li present el nostre comiat i simpatia volèm fer-ho extensiva també al Sr. Peyrade, bon amic nostre, que passa a desempenyar amb caràcter interin, les funcions del Sr. René Laporte.

GRACIES I DESGRACIES de l'exili

per Josep TORRENTS

II

Totes les desgràcies que ha passat la nostra gent a França, no han pogut estroncar mai el seu inesgotable bon humor, ni aquella fina ironia tan catalana, que és la gràcia i la sal de la vida, sobretot si un sap conservar-la en els moments més difícils i en les circumstàncies més adverses. Gent feïnera per excel·lència, deïem l'altre dia, gent que no és deia atuir, gent que no és deia dominar al preu de dix sous par jour, però que en circumstàncies de treball honorables i, sobretot, humanes, aixecaria les muntanyes si aquestes el privéssim de guanyar-se la vida. Aquesta frase : guanyar-se la vida, hom té la impressió que en cap més llenguatge té un sentit tan gràfic i tan expressiu. El català treu el pa de les pedres com diuen els germans de mes avall.

Quan la guerra, vaig fer de secretari d'un capità metge, el Doctor Lorfèvre, de Montpellier, persona molt ponderada i a la qual jo estimava molt. Havia estat el cap de Sanitat del camp d'Agde, conegut amb el nom de camp dels catalans. El Doctor Lorfèvre, quan l'altra guerra, havia treballat també en el servei de Sanitat francesa en els camps de presoners. I moltes vegades m'havia expressat la seva sorpresa, la seva quasi diuquena admiració envers la nostra gent, sempre tan optimista i tan carregada de moral, quan ell la comparava amb l'atutiment absolut, amb l'estonament total dels russos i alemanys que ell havia vist a l'any 18. Hi ha en aquest moment, a Tolosa, els companys Vinyes i Lechuga, que coneixen tan bé com nosaltres tot això que escrivim.

Al camp d'Agde els concentrats hi tenien de tot : un estadi magnífic construït per ells mateixos, amb tribunes i seients, un estadi que ja el voldrien molts pobles de Catalunya i de França, un orfeó català, un esbart de dançaires, un equip de boxadors catalans, un cabaret magníficament decorat pel noi Amichatis, editaven un periòdic, feien exposicions de pintura i de dibuix, es donaven cursos de llengua francesa, s'organitzaven cicles de conferències, i a la nit es celebraven festes que tenien tot l'aire i tota la gràcia d'una festa major de poble de Catalunya. En aquests moments deu haver-hi a Tolosa molts exiliats que han passat pel camp d'Agde i ells ens guardaran de mentir i podran certificar que no exagerem en res.

Recordem encara amb emoció, la processó que es va fer al camp d'Agde la nit del Dijous Sant. No hi faltava res : hi havia el Crist clavat en creu, una Mare de Déu ja

cent, hi havia l'Alcalde, el Bisbe i el Governador de Barcelona. Hi havia una companyia de guàrdia civil i el cap que comandava la força; hi havia el capità general... Però tot això fet amb una gran serietat car d'altra manera no hauria tingut cap gràcia. Ja no cal dir que les imatges religioses i les personalitats oficials eren representades pels concentrats. No volgueu saber com s'ho varen fer els organitzadors; amb el paper goudronné de les barraques varen confeccionar tricorns i correatjes per la guàrdia civil, els calçotets ben nets donaven els pantalons de la benemèrita quan va de gala, amb robes estimades que eren un record de la dona o la filla es va vestir una Mare de Déu, i el Bisbe, i la fàlca de l'Alcalde, i les borles del capità general, i tot, i tot. El Crist nu, clavat a la Creu, representat per un ricot de Lleida que es deia Farraso i que tenia una bella planta d'home, fou passat per tot el camp d'Agde, en una nit més aviat freda, i enmig d'un respecte general.

Qui no ha vist l'astorament dels gendarmes no se'n pot formar una idea. Obrien uns ulls com unes taronjes. S'interroguaven els uns als altres, no sabien de que anava ni ho podien entendre. Esperaven el més mínim incident per intervenir i suspendre la processó. Però l'incident no és produït i la processó seguí tot el curs que se li havia marcat. Alta la nit, entrava de nou a la Barraca W, d'on havia sortit, i els gendarmes es ficaven a la seva rumia que rumiaria, sobre el fet de que uns tan grandíssims revolucionaris haguessin organitzat una manifestació semblant, amb tota serietat i discreció.

Quan la processó ja havia entrat, el Capità General va passar en revista a les forces de la Guàrdia Civil. En general, al camp d'Agde, els exiliats hi menjaven d'una manera regular, però en aquells dies, aneu a saber per quins motius, les coses s'havien espantat i la nostra gent tenia una gana autèntica. Les forces de la « benemèrita » es atindaven passar la revista pel Capità General i quan aquest va demanar al Cap de la força :

— Que, como està la tropa ?
Aquell li va respondre molt somremne :

— Noi, esvaïts !...
Es potser la millor gràcia que recordo de Vernet. La desgràcia més gran fou una vegada que vaig veure dos homes que es barallaven per veure a qui tocaria el troc de pa més gros.

I al cap de pocs dies esclatava al camp d'Agde la vaga de la fam.

I això és mereix un comentari que deixarem per un altre dia.

Si els Bascos i els Catalans volen un govern autonom, hi tenen el mateix dret que els Anglesos els Russos o els Americans.

La Revista de Londres **FORT-NIGHTLY REVIEW**, publica un interessantíssim article del qual tradim els següents paràgrafs :

Franco, després d'haver declarat la guerra civil, es donà compte de que al seu moviment li mancava una base política. Tenia la Falange a la mà i l'adoptà oficialment en el 1937 però reservant-se la seva llibertat d'acció. A partir d'aquest moment, la tensió es troba en un estat agut entre el partit i l'exèrcit, entre el partit i el capitalisme organitzat. En aquestes condicions, « la conquesta del Estado », que era la finalitat i la divisa de les J. O. N. S. no ha estat realitzada fins avui. És una de les diferències fonamentals que separen la Falange del feixisme i del nazisme. A Itàlia i a Alemanya, un moviment polític havia imposat el seu control a les forces armades. A Espanya, un alçament militar ha trovat que era molt comode d'adoptar un moviment polític. El fracàs de la Falange i l'estat d'esperit falangista s'expliquen, en gran part, per aquesta constatació.

Ens trobem en presència d'una qüestió que depassa completament les teories de dreta o d'esquerra i que li lustra molt bé la complexitat de l'escem política espanyola. Castellà, que sigui republicana o falangista, conserva moltes coses, encara avui, de la seva claustrofòbia de l'Edat Mitja, heretatge de molts segles en el transcurs dels quals, ha hagut de combatre en tots sentits per donar-se una mica d'aire contra

els reialmes cristians a l'Est, al Nord i a l'Oest, i contra els musulmans al Sud. Tots els castellans son víctimes conscientment o inconscientment, de l'idea fixa d'un règim unitari sota la dominació castellana.

I una de les raons decisives per la qual un simple retorn al 1931 no aportaria en realitat una solució a l'extremisme, és la de que els Catalans i els Bascos tenen tantes raons com els falangistes per recordar, amb amargor, l'abando de les promeses de la II República. A Catalunya i al País Basc l'amor de la llibertat individual, era, tal com l'ha recordat ultimament M. Wallace, vice president dels Estats Units, vivent des de l'Edat Mitja, abans mateix de que trovés la seva expressió a Anglaterra. « Si ells volen un govern local autonom, tan els Bascos com els Catalans, hi tenen el mateix dret que els anglesos, els Russos o els Americans », ha escrit recentment M. Carlton Hayes, actualment ambaixador dels Estats Units a Madrid, en el seu llibre : *This Inevitable Conflict*.

Son aquestes unes qüestions que els espanyols han d'arreglar entre ells. El nostre paper es limita a prendre coneixença dels fets i a encoratjar les tendències que ens semblen bones. Però tenim un gran interès a que Espanya deixi d'ésser una llaga oberta en el cos polític d'Europa. Desitgem una Espanya governada pel seu consentiment popular, i un règim que respecti els interessos legítims de tots els espanyols, on tant que Espanyola.